

XII. İSTANBUL DAHİLİYE KLİNİKLERİ BULUŞMASI

İstanbul Marriott Hotel Asia

11 - 13 Kasım 2022
www.idk2022.org

YAKLAŞIM

Dr. Sibel Koçak Yücel
Bakırköy Dr.Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma
Hastanesi
Nefroloji Kliniği

HEMATÜRİ

Hematüri /proteinüri

Böbrek hasarının ana bulgusu

HEMATÜRİ KILAVUZLARI

- Amerikan Üroloji Derneği (American Urological Association)-**AUA**
- Amerikan Hekimler Koleji (American College of Physicians)- **ACP**
- Kanada Üroloji Derneği (The Canadian Urological Association)-**CUA**
- Kanada Ürolojik Onkoloji Grubu ve Mesane Kanseri uzlaşısı bildirisi (Canadian Urologic Oncology Group, and Bladder Cancer Canada) –**CUOG ve BCC**
- Böbrek Derneği ve İngiliz Ürolojik Cerrahlar Derneği'nin Ortak Uzlaşısı Bildirisi (The Joint Consensus Statement of the Renal Association and British Association of Urological Surgeons)-**RA/ BAUS**
- Ulusal Sağlık ve Bakım Enstitüsü (The National Institute for Health and Care Excellence)- **NICE**
- Japon Üroloji Derneği (Japanese Urological Association)- **JUA**
- Hollanda Üroloji Dernekleri (Dutch Association of Urology)
- İskoç Üniversitelerarası Kılavuz (Scottish Intercollegiate Guidelines Network)-**SIGN**

- Nielsen M, et al. Hematuria as a marker of occult urinary tract cancer: advice for high-value care from the american college of physicians. Ann Intern Med 2016.
- Wollin T, et al. Canadian guidelines for the management of asymptomatic microscopic hematuria in adults. Can Urol Assoc J 2009.
- Kassouf W, et al. Recommendations for the improvement of bladder cancer quality of care in Canada: (BCC), (CUOG), and (CUA),2015. Can Urol Assoc J 2016.
- Anderson JFD,et al. Joint consensus statement on the initial assessment of haematuria. Prepared on behalf of RA/BAUS_ 2016
- National Institute of Clinical Excellence. Suspected cancer: recognition and referral.2017
- Horie S, Ito S, Okada H et al. Japanese guidelines of the management of hematuria 2013. Clin Exp Nephrol 2014.
- van der Molen AJ, Hovius MC. Hematuria: a problem-based imaging algorithm illustrating the recent Dutch guidelines on hematuria. AJR Am J Roentgenol 2012
- Scottish Intercollegiate Guidelines Network. Diagnosis and management of chronic kidney disease.2017.

Microhematuria: AUA/SUFU Guideline

is corrected by

Erratum: Microhematuria: AUA/SUFU Guideline

Volume 204
Issue 4
October 2020
Page: 778-786

- İdrarda eritrosit varlığı
- Mikroskopik incelemede her büyük büyütme alanında
  - >3 eritrosit → PATOLOJİK
  - 2-3 hafta aralıklarla yapılan
  - 3 idrar analizinin 2'sinde

- Normal kişilerin idrardaki eritrosit miktar
(10.000- 60.000/ml)
- İdrarla günde 1,2 milyon eritrosit atılır

- Egzersizi takiben

- Ateşli hastalıklar

NORMAL

PREVELANS

- Genel popülasyonda hematüri prevalansı belirsiz
- Hematüri prevalansı yaşa göre %2 ile %21
- Çocukların %0.03 - % 3.9
- Yaştan bağımsız E>K

PREVELANS

- Renal biyopsi kayıtlarında glomerüler hematürinin prevalansı %63.7 - %75.8
- Çocuklarda makroskopik hematüri daha sık
- Erişkinlerde mikrohematüri daha yaygın

PREVELANS

Malignite riski

- Mikroskopik hematürisi olan hastalarda %5
- Makroskobik hematürisi olan hastalarda %30-40
- Aksi kanıtlanıncaya kadar altta yatan ciddi bir patoloji

HEMATÜRİ SINIFLAMASI

- **Makroskobik-mikrosobik**
- **Asemptomatik-semptomatik**
- **İzole hematüri**
- **Rekürren hematüri**
- **Persistan-intermittan**
- **Glomerüler-nonglomerüler**
- **Total-inisyel-terminal**
- **Pıhtılı-pıhtısız**

Makroskopik Hematüri

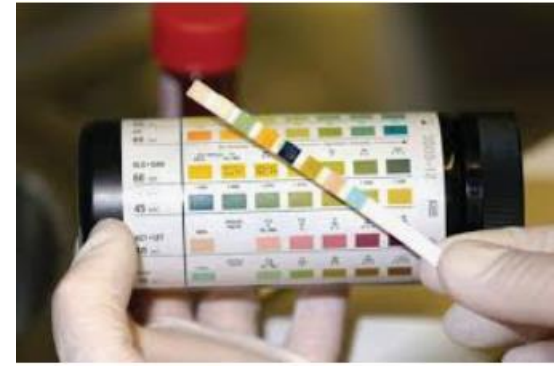
- Çıplak gözle kırmızı veya kola renginde bir idrarda mikroskopik incelemede sayılamayacak kadar çok eritrosit varlığı
- 1000 ml idrara 1 ml kan
- Asidik idrar → kahve veya çay rengi
- Kanama aktif/şiddetli → alkali ve parlak kırmızı

Mikroskobik Hematüri

- Çıplak göz ile normal idrar rengi olarak tanımlanır
- Mikroskobik inceleme normalden fazla eritrosit görülmesidir
- Dipstick testi

Hematüri

■ Ağrısız hematüri

- Glomerülonefritler
- Tümörler
- Tüberküloz
- Kanama diyatezi
- İntertisyel nefrit

■ Ağrılı hematüri

- Taş
- Enfeksiyon
- Renal infarktüs
- Mesane hastalıkları
(Sistit, prostatit, ca)

Hematüri

- **Total hematüri:** İdrarın tamamının kanlı olması
  - Mesane kanserleri
  - Üst üriner sistem kanserleri
- **İnisiyal hematüri:** İdrarın ilk kısmında kan olması
  - Üretra kanserleri
  - Mesane boynundaki kanserler
- **Terminal hematüri:** İdrarın son kısmında kan olması
  - Mesane boynu tümörleri ve prostat tümörleri
  - Sistit

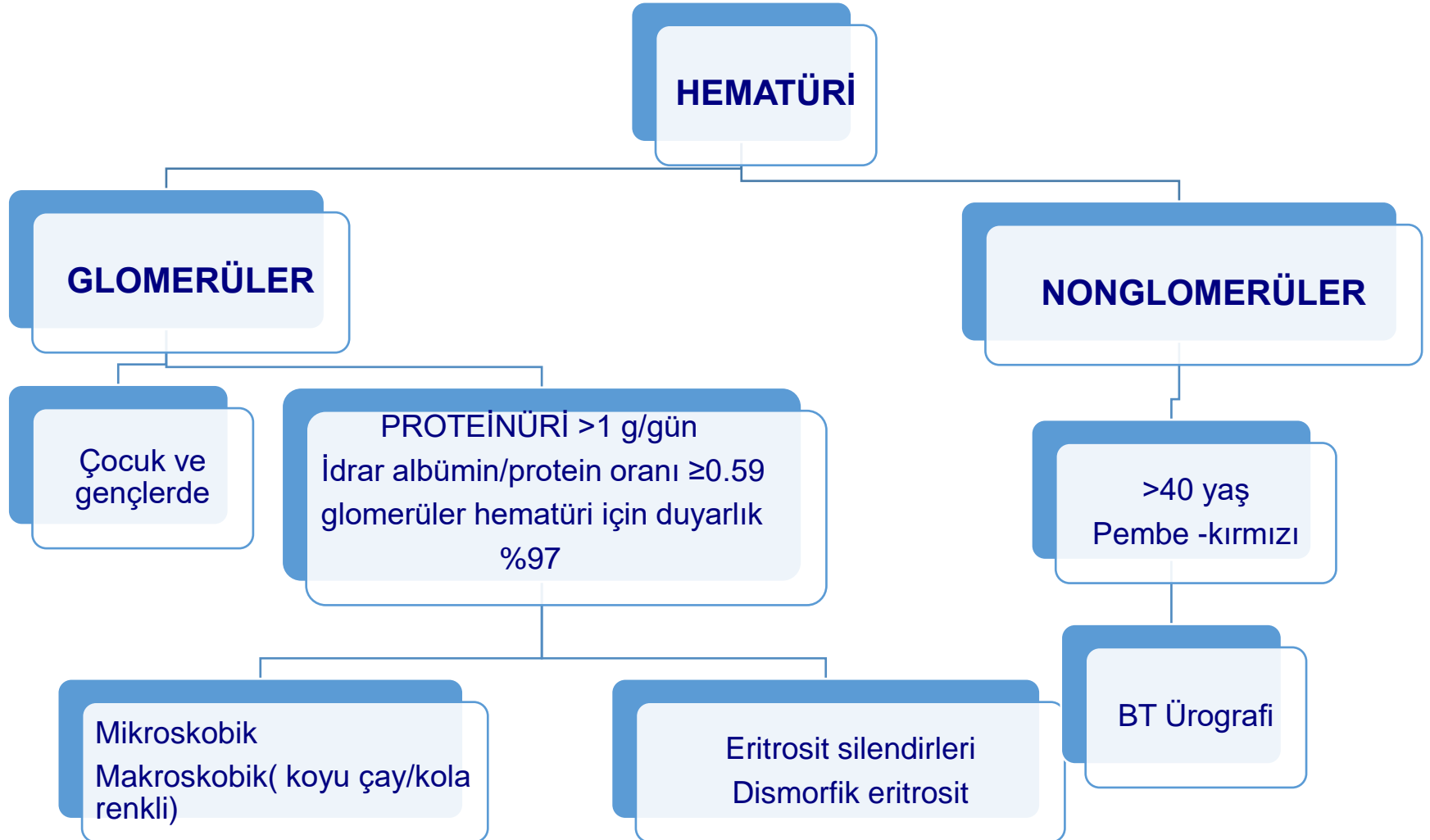
İzole Hematüri

- Mikroskopik hematüri dışında herhangi bir bulgu yoktur.
  - Proteinüri (-)
  - Silendir (-)
  - HT (-)
  - Renal yetmezlik (-)

Geçici yada Sürekli Hematüri

- Gençlerde sıklıkla karşılaşılır. Çoğunlukla da neden bulunmayabilir
- En uygunu idrar analizinin birkaç gün içinde tekrar edilmesi
- Yaşlılarda durum farklıdır
- Geçici hematuri bile olsa yüksek malignite riski vardır
- US-BT-MR- sistoskopi uygundur

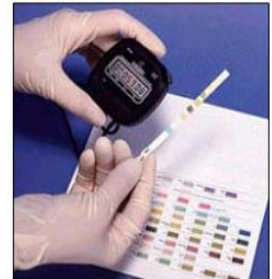
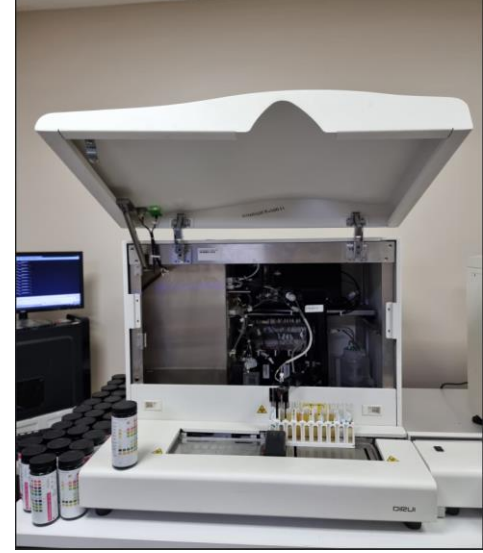
Glomerüler-Nonglomerüler Hematüri

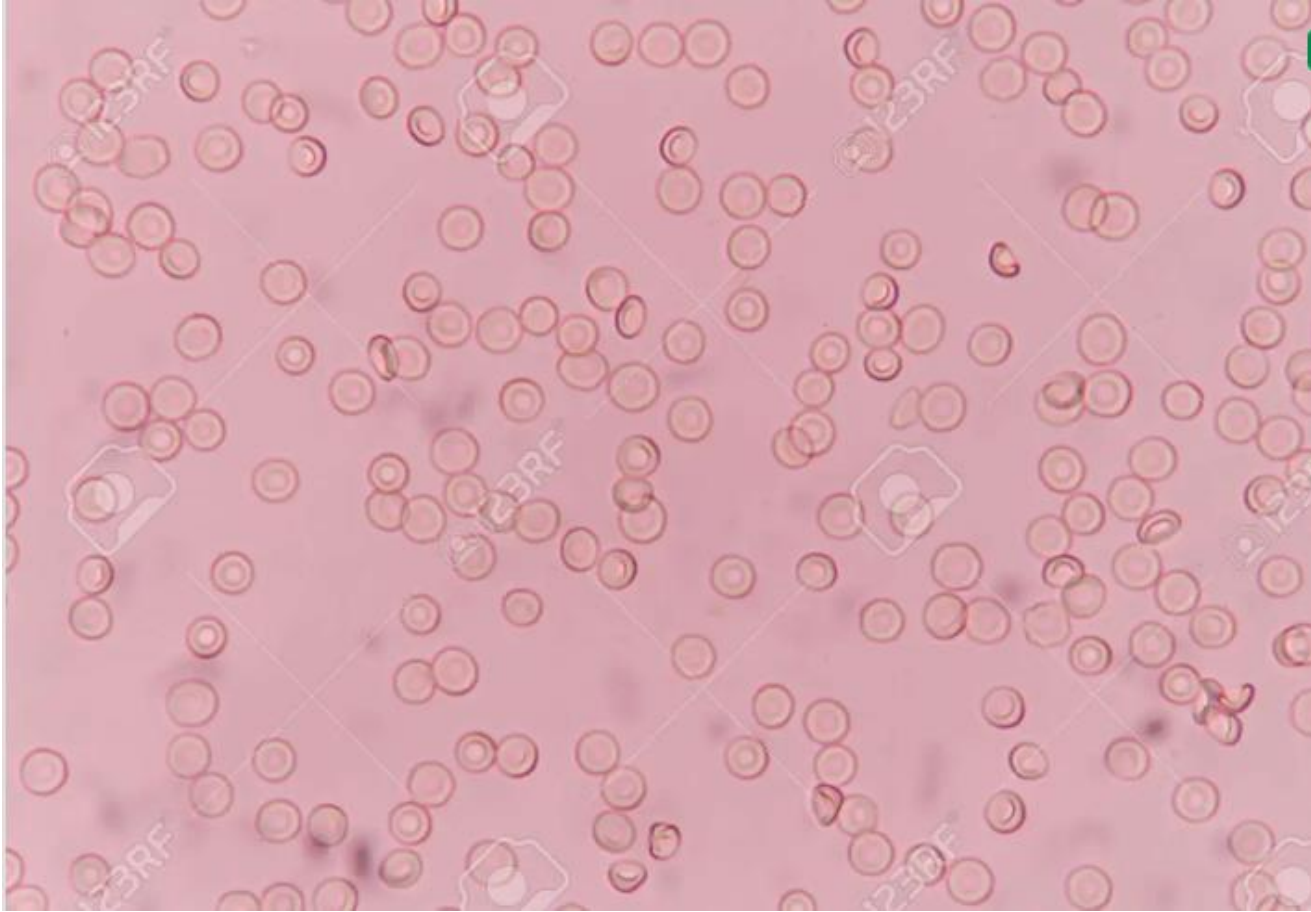
HEMATÜRİ TANI

- İdrar Şeridi (dipstick)
  - En yaygın
  - Kolay ve ucuz
  - Güvenilir
  - Duyarlılık %91-100
  - Özgüllük %65-99
- Orthotoluidine emdirilmiş kağıt şeritle serbest hb varlığı esasına dayanır
- İdrar ölçüm çubuğu testi, benzidin kullanarak hemoglobinin peroksidaz aktivitesini saptar
- Yeşil renk Hb miktarı ~ korele

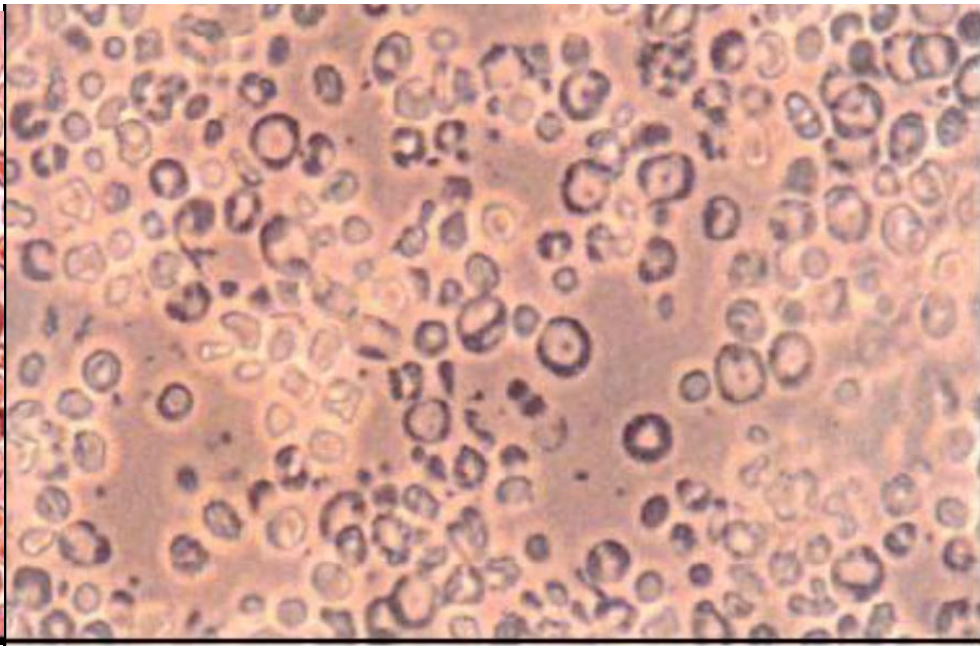
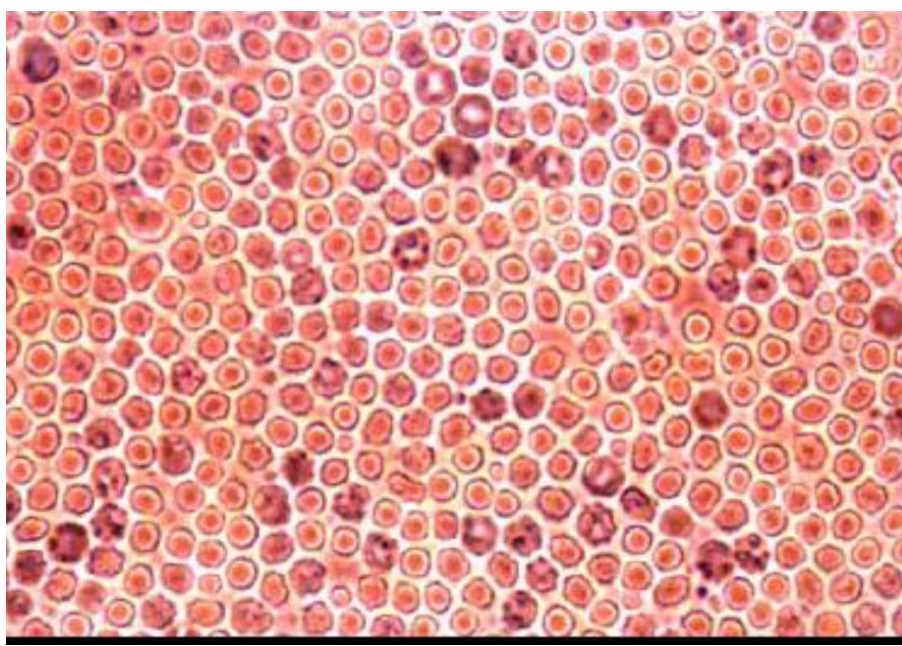

İdrar Mikroskobisi

- Altın standarttır
  - Sabah ilk idrar, konsantre ve asidik idrar örneği
  - Alındıktan sonra en geç 30 dk içinde
  - 10 ml idrar 2500 devirde 5 dk santrifüje edilmeli
  - 9.5 ml'si atılmalı
  - Sediment, geriye kalan 0.5 ml idrar ile homojen hale getirilip mikroskopik olarak incelenmeli

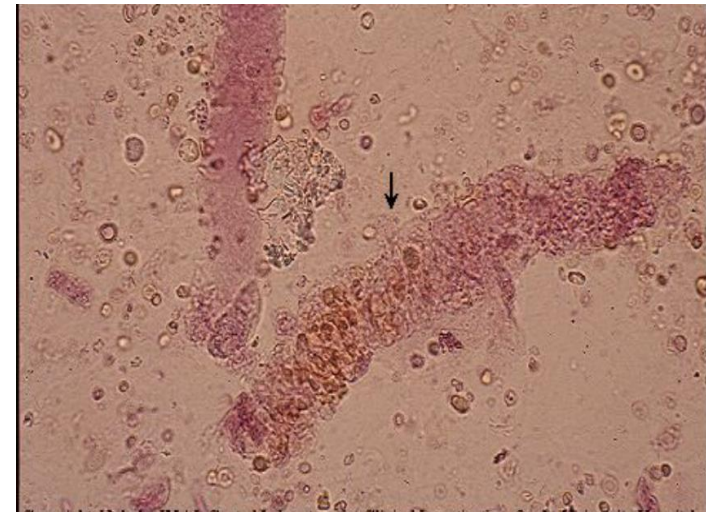

Eritrositlerin çoğu (%80) izomorfik ise hematüri glomerül dışı

Eritrositlerin çoğu (%80) dismorfik ise hematüri glomerüler

- distorsiyone
- fragmante
- yüzey membranlarında balonlaşma
- hacim ve şekillerinde değişiklik

Her kırmızı idrar hematüri mi?

■ **Yalancı Pozitif Sonuçlar**

■ **Myoglobinüri**

- ketoasidoz, miyosit, crush, travma

■ **Hemoglobinüri**

- hemoliz, sepsis, malarya

■ **Kontaminantlar**

- hipoklorit, menst. bakteriyel peroksidaz

■ **Porfiri, bilirubinüri, bakla, pancar**

■ **Dehidratasyon**

■ **Yalancı Negatif Sonuçlar**

■ Aşırı C vitamini alımı

■ İlaçlar (sülfa ilaçları, nitrofurantoin, salisilatlar)

■ Düşük pH varlığı

■ Formaldehid varlığı

Hematürinin Değerlendirilmesi

Hematüri

Dipstick testi

Negatif

Askorbik asit
İlaç veya gıda
İntermittan hematüri

Pozitif

Enfeksiyon semptomları
Piyüri, nitrit
Lökosit esteraz

Enfeksiyonu dışı

Steril piyüri
TIN
Tüberküloz
Şistozoma

Mikroskopi

İzomorfik
Dismorfik

Hemoglobünüri
Miyoglobünüri

HEMATÜRİ NEDENLERİ

RENAL HASTALIKLAR

ÜRİNER SİSTEM LEZYONLARI

SİSTEMİK HASTALIKLAR

RENAL HASTALIKLAR

Glomerüler Nedenler

1. Primer

- a. IgA Nefropati
- b. Membranoproliferatif GN
- c. Hızlı ilerleyen GN (Krezentik GN)
- d. Fokal glomerüloskleroz
- e. Postinfeksiyöz GN

2. Multisistem

- a. SLE
- b. Vaskülit
- c. Henoch-Schönlein purpurası
- d. Goodpasture hastalığı
- e. Trombotik trombositopenik purupura

3. Ailesel

- a. İnce bazal membran hastalığı
- b. Alport sendromu
- c. Fabry hastalığı

Glomerüler Olmayan (Vasküler, Tübülointerstisyel) Nedenler

1. Vasküler

- a. Malign Hipertansiyon
- b. Belağrısı-hematüri sendromu
- c. Sickle cell hastalığı veya sickle cell trait
- d. Arteriyo-venöz malformasyon
- e. Renal arteriyel emboli, tromboz

2. Ailesel

- a. Polikistik Böbrek Hastalığı
- b. Medüller Sünger Böbrek

3. Metabolik

- a. Hiperkalsümi b.Hiperürikozümi

4. Neoplastik hastalıklar

- a. Renal tümörler (Renal hücreli Ca, mesane, Wilm's)

5. İnfeksiyon

- a. Piyelonefrit, sistit, prostatit ve üretrit gibi idrar yolu enfeksiyonları
- b. Tüberküloz

6. Hipersensitivite Akut interstisyel nefrit

7. Papiller nekroz

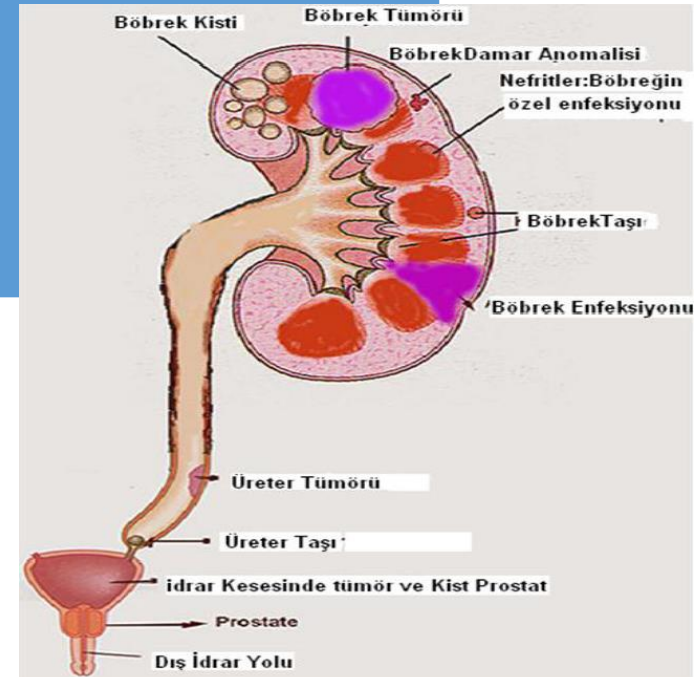
- a. Aneljezik nefropati
- b. Sickle cell trait
- c. Diabetes Mellitus
- d. Alkolizm
- e. Obstrüktif üropati

8.Travma, yoğun egzersiz

ÜRİNER SİSTEM LEZYONLARI

1. Taş (böbrek,üreter, mesane)
2. Tümörler (böbrek ,üreter,mesane,prostat)
3. İnfeksiyonlar (piyelonefrit, sistit, üretrit)
4. İlaçlar (siklofosfamid, antikoagülanlar)
5. Travma
6. Benign prostat hiperplazisi (BPH)
7. Diğerleri (kanama diyatezi)

HASTAYA YAKLAŞIM-ÖYKÜ

- **Hematüri paterni ?**

(Mikro, makro., asempt., semptomatik, intermittant, rekürren, glomerüler, nonglomerüler)

- **Eşlik eden semptomlar** (Dizüri,piyüri, acil işeme hissi, kolik, böğür ağrısı)

- **Ataklar** (egzersiz, ilaç ve işeme ile ilgisi)

- **Yakın geçmişte boğaz yada deri infeksiyonu**

(Ör: post-strep GN için 10-21 gün , IgA nefropati için 1-3 gün)

- **Böbrek hastalığı aile öyküsü**

(herediter nefrit veya polikistik böbrek hastalığı)

- **İlaç** (aspirin veya NSAİ)

Antikoagülanlar

HEMATÜRİYE NEDEN OLURMU??

Tedavinin türü ve düzeyi ne olursa olsun bu ajanları kullanmayan hastalarla aynı değerlendir
Nedenleri araştırmadan ilaçlara bağlama

%7-24'ünde üriner sistem malignitesi
%10'unda normal popülasyonla aynı

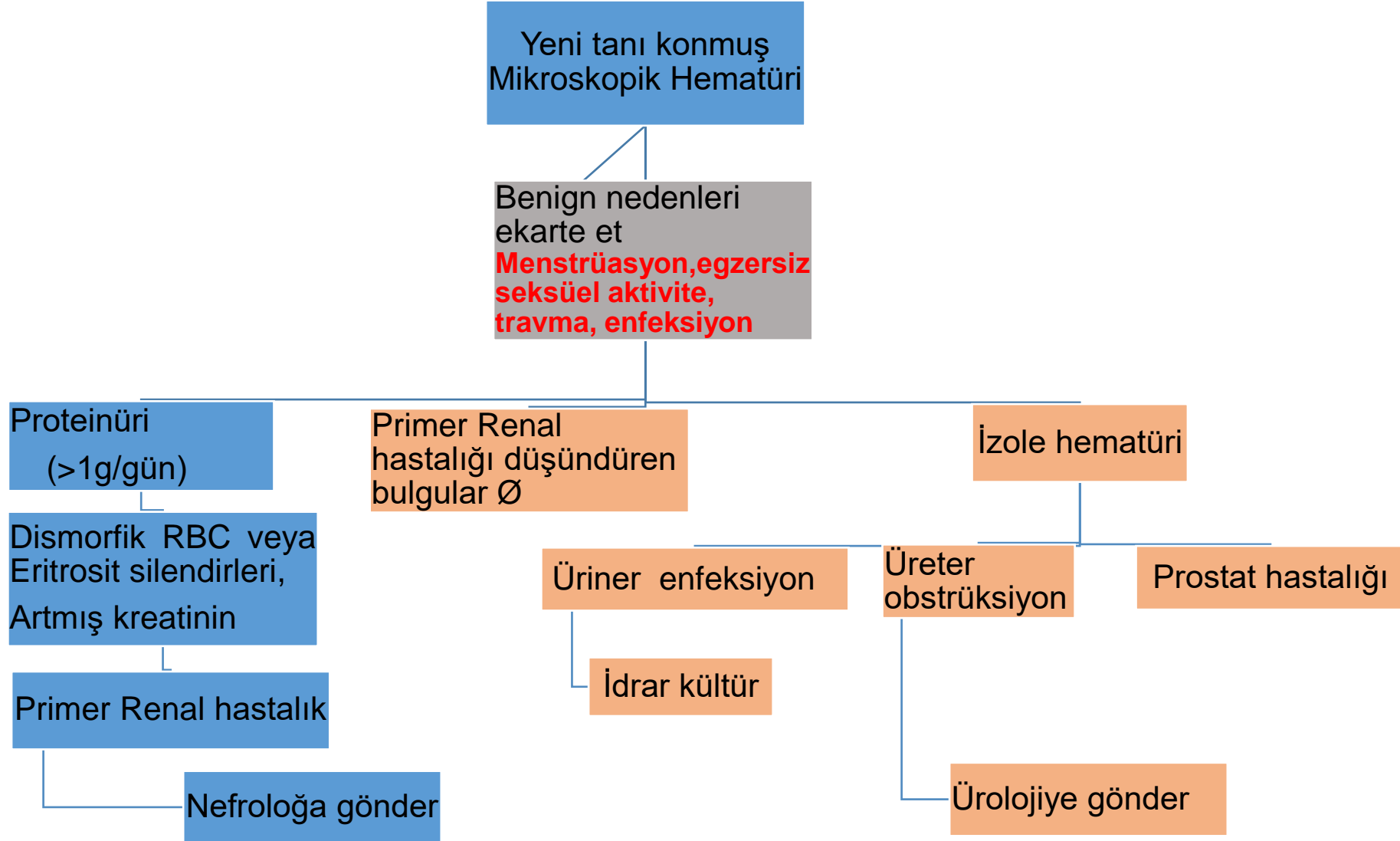
HASTAYA YAKLAŞIM-ÖYKÜ

- Unilateral yan ağrısı--- pıhtı veya taş'a bağlı ureteral obstrüksiyon veya böbrek infarktüsü
- Prostatik obstrüksiyon belirti ve bulguları
- Travma yada ağır bir eksersiz
- Warfarin alımı multipil kanama odağı olmadıkça hematüri nedeni olmayabilir
- Kadında siklik hematüri-üriner sistemde endometriozis

HASTAYA YAKLAŖIM-MUAYENE

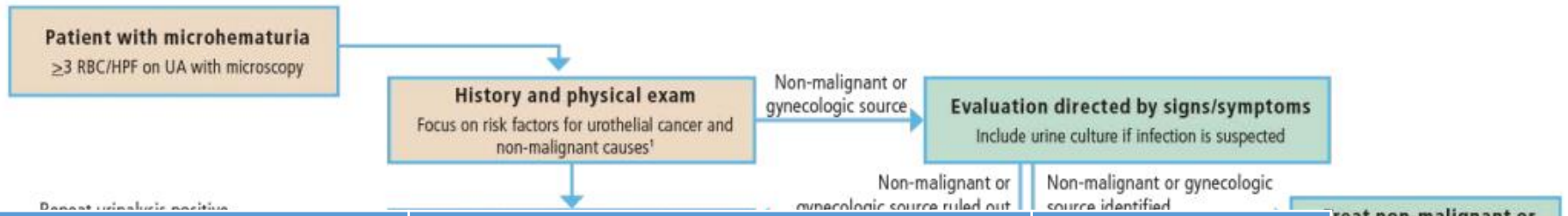
- Kan basıncı, kardiyak ritim, kardiyak őrűfűm, akcięerde raller
- Korneal, lens anormallikleri, sensorinűral iŖitme kaybı
- Ekimoz, peteŖi, rash
- Kitle renal bűyűme, hassasiyet, mesane palpasyonu, perkűsyonu
- Rektal ve vajinal tuse, testis muayenesi
- Hemogram, sedim
- İdrar analizi ve mikroskopisi, idrar kűltűrű
- Tedavi sonrası 6 hafta ięinde tekrar idrar tahlili
- Biyokimya (BUN, kreatinin)
- AC grafisi
- Protrombin zamanı, Parsiyel tromboplastin zamanı, Kanama zamanı
- Hb elektroforezi

Mikroskopik hematürinin (MH) başlangıçtaki değerlendirilmesi

HEMATÜRİ

Tanı	Sıklık (%)
1. Belirnenemeyen	43-68
2. İdrar yolu enfeksiyonu	4-22
3. Benign Prostat Hiperplazisi	10-13
4. Üriner taş	4-5
5. Mesane kanseri	2-4
6. Renal kistik hastalıklar	2-3
7. Renal hastalıklar	2-3
8. Böbrek kanseri	<1
9. Prostat kanseri	<1

Düşük (tüm kriterleri)

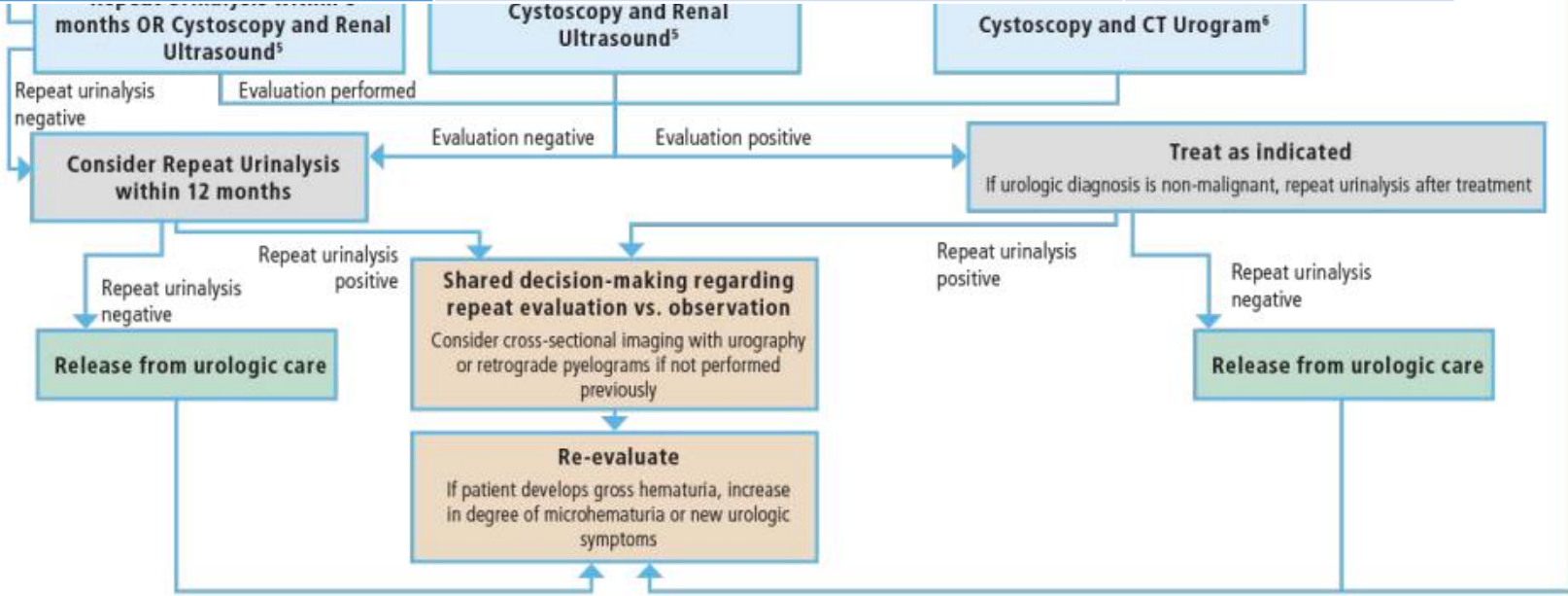
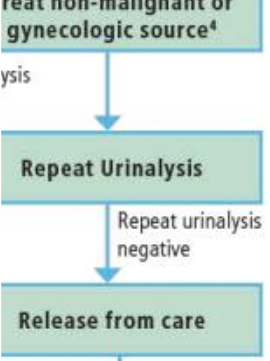
Orta (bu kriterlerden herhangi biri)

Yüksek (bu kriterden herhangi biri)

- Kadın yaşı <50 yıl; Erkekler <40 yaş
- Hiç sigara içmeyen veya <10 paket yılı
- Tek bir idrar tahlilinde 3-10 RBC/HPF
- Ürotelyal kanser için risk faktörü yok

- 50-59 yaş kadınlar; 40-59 yaş erkekler
- 10-30 paket yıl
- Tek bir idrar tahlilinde 11-25 RBC/HPF
- Önceden değerlendirme yapılmayan düşük riskli hasta ve tekrar idrar analizinde 3-10 RBC/HPF
- Ürotelyal kanser için ek Risk faktörleri

- ≥60 yaş kadın veya erkek
- >30 paket yılı
- >25 RBC/HPF tek idrar tahlilinde
- Gros hematüri öyküsü

MALİGNİTE RİSK FAKTÖRLERİ

- >35 yaş
- Erkek cinsiyet
- Sigara
- Kimyasallara (Benzenler, aromatik aminler) maruz kalmak
- Kontrolsüz analjezik kullanımı
- Önceden makroskopik hematüri hikayesi
- Kronik idrar yolu enfeksiyonu öyküsü
- Alkilleyici kemoterapik ajan kullanım (Siklofosfamid)
- Pelvik radyasyon
- Makroskopik hematüri
- Ürolojik hastalık öyküsü

Kılavuz	Tanım	Yaş	Nefrolojiye sevk	sistoskopi	Görüntüleme	takip
AUA	Bir numunede ≥ 3 RBC/hpf	≥ 35	Anormal eGFR, kreatinin, BUN, dismorfik RBC'ler, silendir proteinüri	≥ 35 yaşındakilerin tümü; < 35 yaşında olanlar. Risk faktörleri olan herkes için önerilir	Hem MH hem de AMH için önerilen BT ürogramı	En az 2 yıl boyunca yıllık idrar analizi
Kanada Uzlaşma Belgesi	İki numunede ≥ 3 RBC/hpf	≥ 35	Anormal eGFR, proteinüri, < 40 yaşlarında hipertansiyonlu izole hematüri	≥ 35 yaş üstü tüm	BT ürogramı tercih edilir	AMH: en az 2 yıl süreyle yıllık idrar analizi MH: 3 yıl süreyle yıllık idrar analizi Sitoloji: ürotelyal ca risk faktörleri olan hastalarda 3 yıl boyunca yılda bir
ACP	≥ 3 RBC/hpf	?	?	?	?	?
NICE	?	≥ 45	?	?	?	?
RA/BAUS	$\geq 1 +$ iki/üç numunede	≥ 40	Azalan eGFR, proteinüri, < 40 yaşlarında hipertansiyonlu izole hematüri,	≥ 40 yaş üstü tüm	≥ 40 yaşındakilerin tümü (yöntem spesifik değil)	AÜSS, MH, proteinüri, azalan eGFR, hipertansiyon için izleme
Japon Üroloji Derneği	≥ 5 RBC/hpf	≥ 40	proteinüri	≥ 40 yaş üstü tüm	ultrasonografi	MH, LUTS veya kalıcı hematüri varsa yeniden test etme. İdrar analizi, yıllık sağlık muayenelerinin bir parçasıdır
Hollanda Üroloji Derneği	> 3 numuneden 2'sinden 3 RBC/hpf	≥ 50	Hipertansiyon, MDRD-GFR, proteinüri, albüminüri, dismorfik RBC'ler	≥ 50 yaş üstü tüm	US; 50 yaş üzeri pozitif ultrasonografi veya sistoskopi bulguları olanlar BT ürogramına; < 50 yaşından küçükler MH: > 50 yaş, BT ürogramı; < 50 yaş, US	40 yaş üzeri, tütün kullanımı, kimyasal maruziyeti olanlar. 6, 12, 24, 36 ayda idrar analizi, sitoloji, kan basıncı
İskoç kılavuzu		≥ 50	Proteinüri, yüksek kreatinin	?	?	?

GÖRÜNTÜLEME YÖNTEMLERİ

- Konvansiyonel X-Ray
- Ultrasonografi
- İntravenöz pyelografi (IVP)
- BT ürografi
- Retrograd piyelografi
- MR ürografi

Konvansiyonel X-Ray

- Üriner Taşda duyarlılığı
  - %45-60
  - Radyolusen taş görülmez

YERİ YOK

Ultrasonografi

- Ürotelyal lezyonları
  - Küçük renal kitle
  - Üriner taşları saptamakta daha az duyarlıdır.
  - (%50 duyarlı ve %95 özgül).
  - Çocuk ve gebelerde
-
- Malignite riski ↓ US
  - Malignite riski ↑ BT ÜROGRAFI

İntravenöz Pyelografi (İVP)

- Duyarlılığı → %60 <3cm lezyon
- Özgüllüğü → %91
- Solid mi ?? Kistik mi ???
- BT ürografi, böbrek taşları ve kitlelerinin saptanmasında daha az duyarlı olan İVP'nin yerini almıştır

YERİ YOK

(BT)Ürografi

- Renal kitlelerin
- İdrar yolu taşlarının
- Pelvikalikseal ve üreter geçişli karsinomların tanısında İVP veya ultrasondan daha duyarlı
- Taş saptamada
  - Duyarlılığı → %91- %100
  - Özgüllüğü → %94-%97

BT Ürografi

- **Başlangıç görüntüleme yöntemidir**
- Dezavantaj → Radyasyona maruz kalma
- BT ürografi radyasyon dozu (7,7 mSv) > İVP (3 mSv)
- Yeni düşük doz protokolleri ve nefrojenik ve boşaltım fazı görüntülerinin eşzamanlı olarak alınması kullanılmıştır
- BT ürografisi → hamile kadınlarda, (ultrasonografi, MR ürografi ve retrograd pyelografi
  - böbrek yetmezliği
  - kontrast madde allerjisi olanlarda kullanma

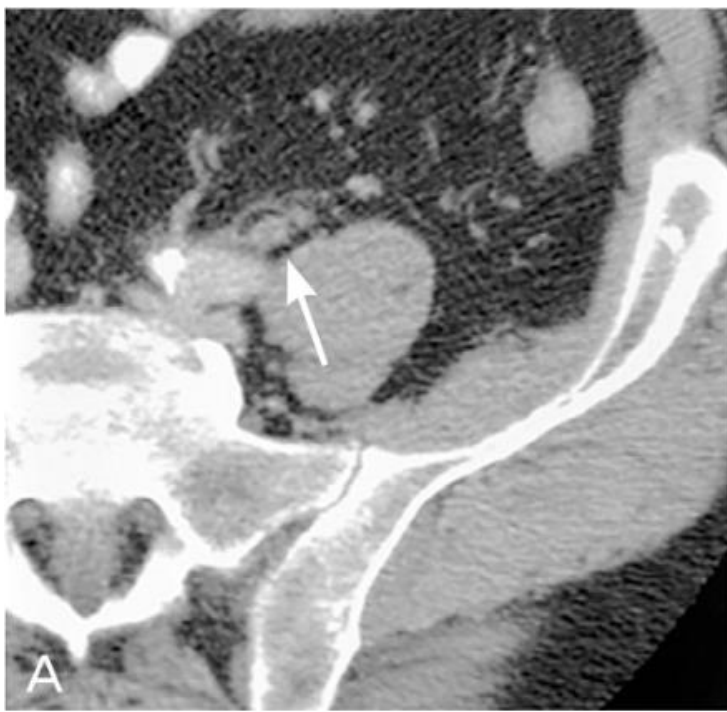

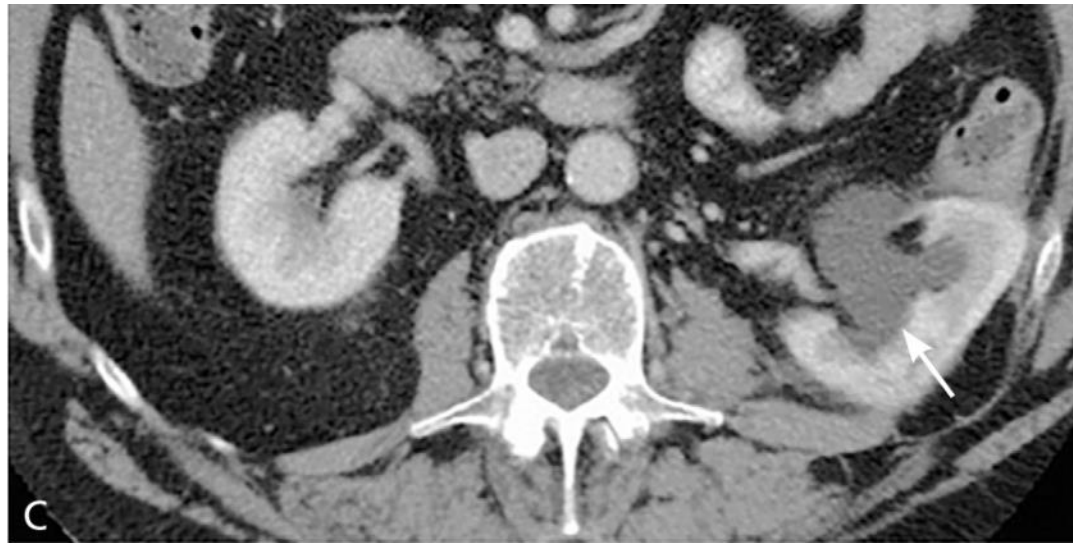
Sol yan kolik ağrısı ve hematürisi 46 yaşındaki bir erkekte kontrastsız multifazik BT
Mid üreter taş ve proksimal hidronefroz

52 yaşında hematürisi olan bir kadında BT ürografisinde renal hücreli karsinom ve kontrastlı görüntülerde hipervaskülerizasyon

Sol üreterin transizyonel hücreli karsinomu

Hidroüreterli proksimal hidronefroz

MR Ürografi (MRÜ)

**Kontrastın kontrendike olduğu
nefrolitiazisin düşünülmediği hastalarda**

- ürotelyal tümörler için daha az
- MRÜ'de taşlar veya kalsifikasyonlar neredeyse

**US ile hidronefroz tanısı konan gebelerde
obstrüksiyonun saptanmasında**

Meduller oların için kontrastsız BT uerit ualla uyandı

Retrograd Pyelografi

- Sistoskopi sırasında iyotlu kontrastın üretere retrograd olarak enjekte edildiği floroskopik bir muayene
- Üst trakt ürotelyal tümörlerin tanısında yararlı
- Kontrast maddenin kontrendike olduğu hastalarda, sistoskopiye ek olarak yapılır
- Test invaziv ama renal ultrasonografi ile kombine edildiğinde
  - Duyarlılık ve özgüllük sırasıyla %97 ve %93'tür

SİSTOSKOPI

- **Malignite için risk faktörleri olan tüm hastalarda yaşa bakılmaksızın önerilir**
  - Kanama mesaneden?, bir/her iki üreterden?
  - Tek taraflı kanama -arteriovenöz malformasyon (AVM),
    - fistül,
    - venöz varisler
    - tek taraflı renal /üst üriner sistem tm/taş
  - Prostat ve üretranın görüntülenmesini sağlayan tek yöntemdir.

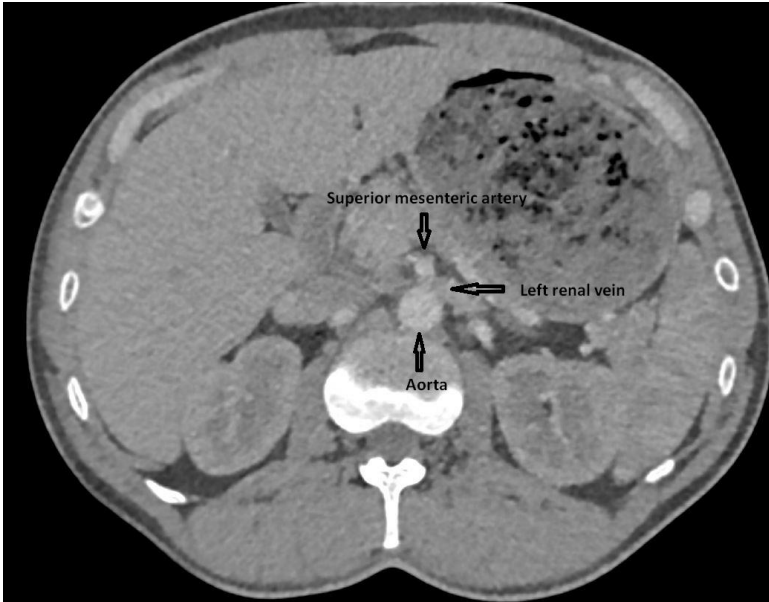
Böbrek biyopsisi

- Glomerüler hematüride altın standart
- İzole hematüride genellikle yapılmaz
- Dismorfik eritrositlerin ve eritrosit silendirlerinin varlığında
- İnvaziv bir test olduğu için hayatı tehdit eden kanama gibi komplikasyonlara yol açabilir ancak görülme sıklığı düşüktür.
- Glomerülonefriti tanısı için ışık mikroskobu, elektron mikroskobu ve immünofloresan yapılır.

DİĞER YARDIMCI YÖNTEMLER

- Renal anjiyografi veya BT anjiyografi nadir olarak gerekmektedir
- Arterio-venöz fistül, hemanjiom veya hematüriye neden olabilen diğer damarsal anomalilerin tespitinde

36 yaşında, 5 yıldır IgA nefropatisi olan, 4 aydır makroskopik hematüri
Nutcracker Sendromu

SON SÖZ

- İdrar mikroskopisi (glomerüller?)
- Proteinüri ve renal yetmezlik eşlik ediyorsa nefrolojiye sevk
- Gross ağrısız izomorfik hematüri de (yaşlılarda) ürolojiye sevk

SON SÖZ

- Nedeni saptanamayan hematüri izleminde ileride bir anormallik ortaya çıkabileceği düşünülerek yıllık takip edilmeli
- 3 yıl boyunca idrar analizi yapılmalı ve 2 yıl negatifse takip bırakılmalı
- Israrlı hematürinin uzun dönemdeki öneminin bilinmediği ve yakın izlemin gerektiği bilinmeli

İlginiz için teşekkür ederim